

Warszawa, 26-08-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.510.75.2022.JRO

**Pan
Adam Bodnar
Minister Sprawiedliwości
ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

sędziowie i asesorzy zwracają się do mnie ze skargami dotyczącymi nadmiernie rygorystycznej przesłanki ubiegania się o przeniesienie na inne miejsce służbowe. Chodzi tu przede wszystkim o 3-letnie ograniczenie czasowe w możliwości składania przez sędziego bądź asesora sądowego wniosku do Ministra Sprawiedliwości o przeniesienie na inne miejsce służbowe w sytuacji, gdy jego wcześniejszy wniosek nie został uwzględniony (art. 75b § 4 zdanie 2 i 3 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, dalej jako: pusp)¹. Przepis ten stosowany jest również do asesorów sądowych (art. 106zg § 1 pusp).

Do 2017 r. wnioski o przeniesienie na inne miejsce służbowe mogły być składane bez żadnych ograniczeń czasowych i miejscowych, a więc do dowolnego sądu, także takiego, w którym w danym momencie nie było wakatów.

W 2017 r. wprowadzono trzy zasadnicze zmiany w procedurze składania wniosków w celu zmniejszenia ich liczby, odciążenia Ministerstwa Sprawiedliwości i stabilizacji kadry orzeczniczej:

1) wnioski składane są wyłącznie przez system teleinformatyczny Workflow;

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 334.

2) można ubiegać się o przeniesienie wyłącznie do tych sądów, w których występują wakaty sędziowskie lub asesorskie;

3) w przypadku nieuwzględnienia wniosku przez Ministra Sprawiedliwości, ponowny wniosek można złożyć dopiero po upływie 3 lat, chyba że przyczyną nieuwzględnienia wniosku był jedynie brak wystarczającej liczby wolnych stanowisk sędziowskich w odniesieniu do liczby wniosków².

Pierwsze dwa wymogi nie budzą zastrzeżeń. Wątpliwy natomiast jest wymóg trzeci, który nie spełnia przesłanki racjonalności, gdyż uniemożliwia Ministrowi Sprawiedliwości uwzględnienie istotnych okoliczności indywidualnych przemawiających za przeniesieniem na inne miejsce służbowe. Takimi okolicznościami mogą być przykładowo zmiany w życiu prywatnym i rodzinnym (np. śmiertelna choroba rodzica zamieszkałego w innym mieście, zawarcie związku małżeńskiego z osobą z innego miasta, konieczność przeniesienia dziecka do innej szkoły).

Wymóg ten jest szczególnie uciążliwy dla asesorów sądowych. Po pierwsze, kandydaci na asesorów w momencie rozpoczęcia nauki w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury nie są w stanie przewidzieć, w jakim sądzie będą mogli pracować po ukończeniu 3-letniej aplikacji sędziowskiej. Z kolei po egzaminie sędziowskim, aplikanci mają ograniczony wybór sądu, w którym będą orzekać, w zależności od dostępnych w danym roku wakatów oraz od miejsca na liście klasyfikacyjnej KSSiP. W praktyce często się zdarza, że aplikanci KSSiP wybierają miejsca służbowe odległe od ich miejsca zamieszkania, bo jedyną alternatywą jest rezygnacja z zawodu asesora, na co trudno się zdecydować po poświęceniu 3 lat życia na aplikację. W takiej sytuacji naturalna jest nadzieja na zmianę miejsca służbowego w przyszłości, gdy pojawią się wakaty w sądzie zbliżonym do miejsca zamieszkania. Tymczasem w przypadku asesorów możliwość przeniesienia pojawia się dopiero po 2 latach od mianowania, a w razie nieuwzględnienia złożonego wniosku, kolejny wniosek może zostać złożony dopiero po 3 latach, a zatem po 5 latach od rozpoczęcia zatrudnienia (już po przekształceniu etatu na etat sędziowski). Z kolei niezłożenie oświadczenia o wyborze stanowiska asesorskiego, powoduje utratę możliwości mianowania na stanowisko

² Ustawa z 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1139). Co do celów zmian zob. uzasadnienie projektu (druk sejmowy nr 1406/VIII kadencja), s. 47-48.

asesorskie (art. 33a ust. 13 ustawy z 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury³).

W ubiegłym roku zwróciłem się do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o rozważenie zmian w tym zakresie. W odpowiedzi Minister stwierdził, że „nie zachodzi potrzeba modyfikacji rozwiązań normatywnych dotyczących zasad przenoszenia sędziów i asesorów sądowych na inne miejsce służbowe”, gdyż „wybór miejsca służbowego jest determinowany wyłącznie wolą kandydata na stanowisko sędziowskie (w żadnym razie nie ma charakteru zbliżonego do «administracyjnego przymusu pracy») i powinien być dokonywany w sposób przemyślany, bez założenia, że stanowisko sędziowskie w danym sądzie jest wybierane przez kandydata tymczasowo, niejako «na próbę» lub też ze względów oportunistycznych takich jak mniejsza liczba kandydatów w niektórych sądach. Każde przeniesienie sędziego z jednego sądu do drugiego destabilizuje pracę sądu, z którego sędziego się przenosi. Zachodzi bowiem potrzeba zapewnienia ciągłości funkcjonowania wydziału, w którym dany sędzia pełnił służbę, rozpoczęte, niejednokrotnie zaawansowane sprawy wymagają wyznaczenia nowego referenta i zapoznania się przez niego z nowym materiałem, z którym przenoszony sędzia był już zapoznany”⁴.

Powyższe stanowisko nie bierze jednak pod uwagę dwóch istotnych okoliczności. Po pierwsze, specyficznej sytuacji asesorów, którzy nie mogli dokonać w pełni swobodnego wyboru miejsca służbowego z uwagi na niemożliwość przewidzenia w momencie rozpoczęcia aplikacji, w którym sądzie będą pracować oraz z uwagi na ograniczenia wynikające z miejsca na liście klasyfikacyjnej. W przypadku asesorów z pewnością nie można powiedzieć, że wybór miejsca służbowego jest determinowany wyłącznie ich wolą. Po drugie, stanowisko ówczesnego Ministra Sprawiedliwości nie uwzględnia istotnych zmian w życiu prywatnym i rodzinnym sędziego, których nie był on w stanie przewidzieć w momencie wyboru miejsca służbowego.

W mojej ocenie do zracjonalizowania procedury wystarczający jest wymóg składania wniosków o przeniesienie za pośrednictwem systemu Workflow oraz wymóg istnienia wolnego miejsca w sądzie potwierdzonego obwieszczeniem Ministra Sprawiedliwości. Sztwywny wymóg 3-letniej karencji, nieuwzględniający istotnych okoliczności indywidualnych, zwłaszcza związanych ze zmianami w życiu prywatnym i rodzinnym, jest nie do pogodzenia z zakazem nadmiernej ingerencji (art. 2 Konstytucji) oraz z prawem do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 47 Konstytucji).

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 217.

⁴ Pismo wiceminister sprawiedliwości Katarzyny Frydrych z 15 czerwca 2023 r. nr DLUS-II.053.2.2023.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2023 r. poz. 1058), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie przygotowania projektu nowelizacji:

1) uchylającej zdanie drugie i trzecie w art. 75b § 4 pusp;

alternatywnie

2) skracającej karencję np. do 3 miesięcy;

alternatywnie

3) umożliwiającej asesorowi złożenie wniosku o przeniesienie przed upływem 2 lat od mianowania w przypadku, gdy był zmuszony do wyboru miejsca służbowego odległego od jego miejsca zamieszkania **oraz** umożliwiającej sędziemu ponowne złożenie wniosku przed upływem 3 lat w przypadku wystąpienia nowych okoliczności, zwłaszcza związanych ze zmianami w życiu prywatnym i rodzinnym.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/